

Päihdelääketieteen päivät 2019

IÄKÄS ALKOHOLIN KÄYTTÄJÄ PÄIVYSTYKSESSÄ

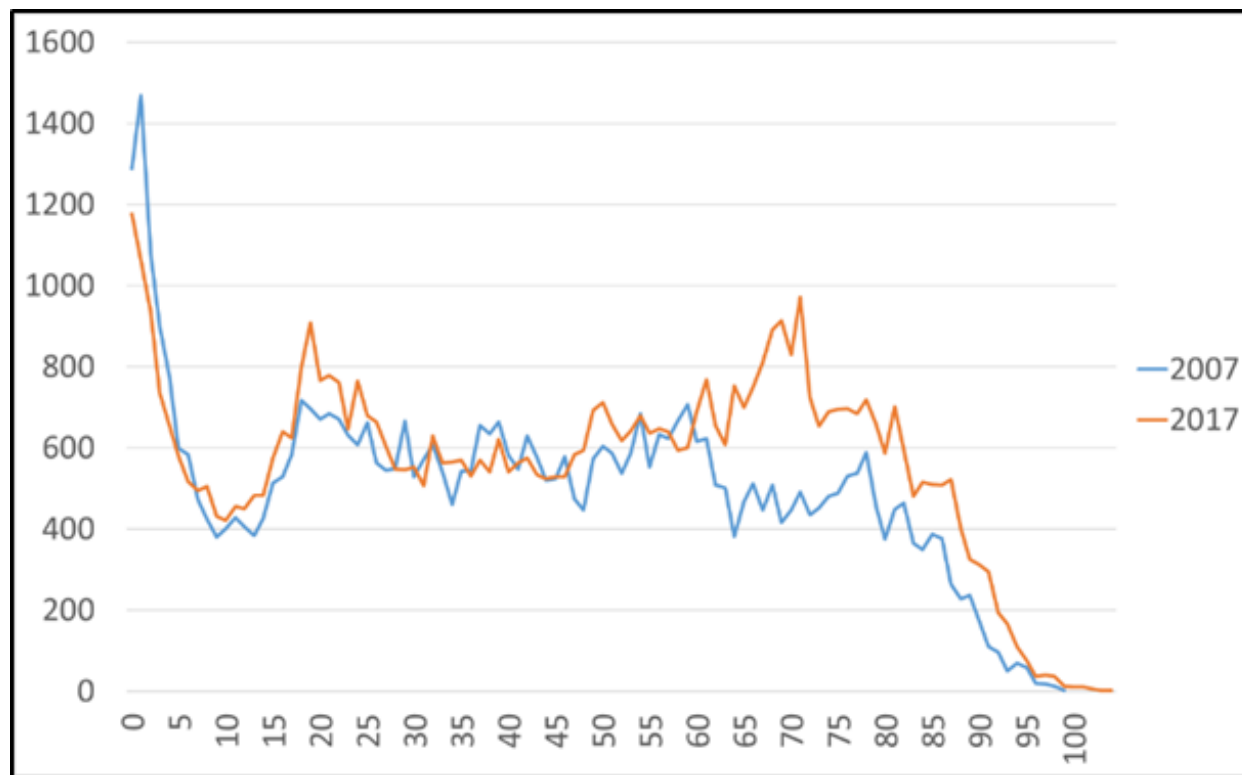
Juha Valli

ylilääkäri, anesthesiologian ja akuuttilääketieteen erikoislääkäri

Hyvinkää Akuutti, HUS

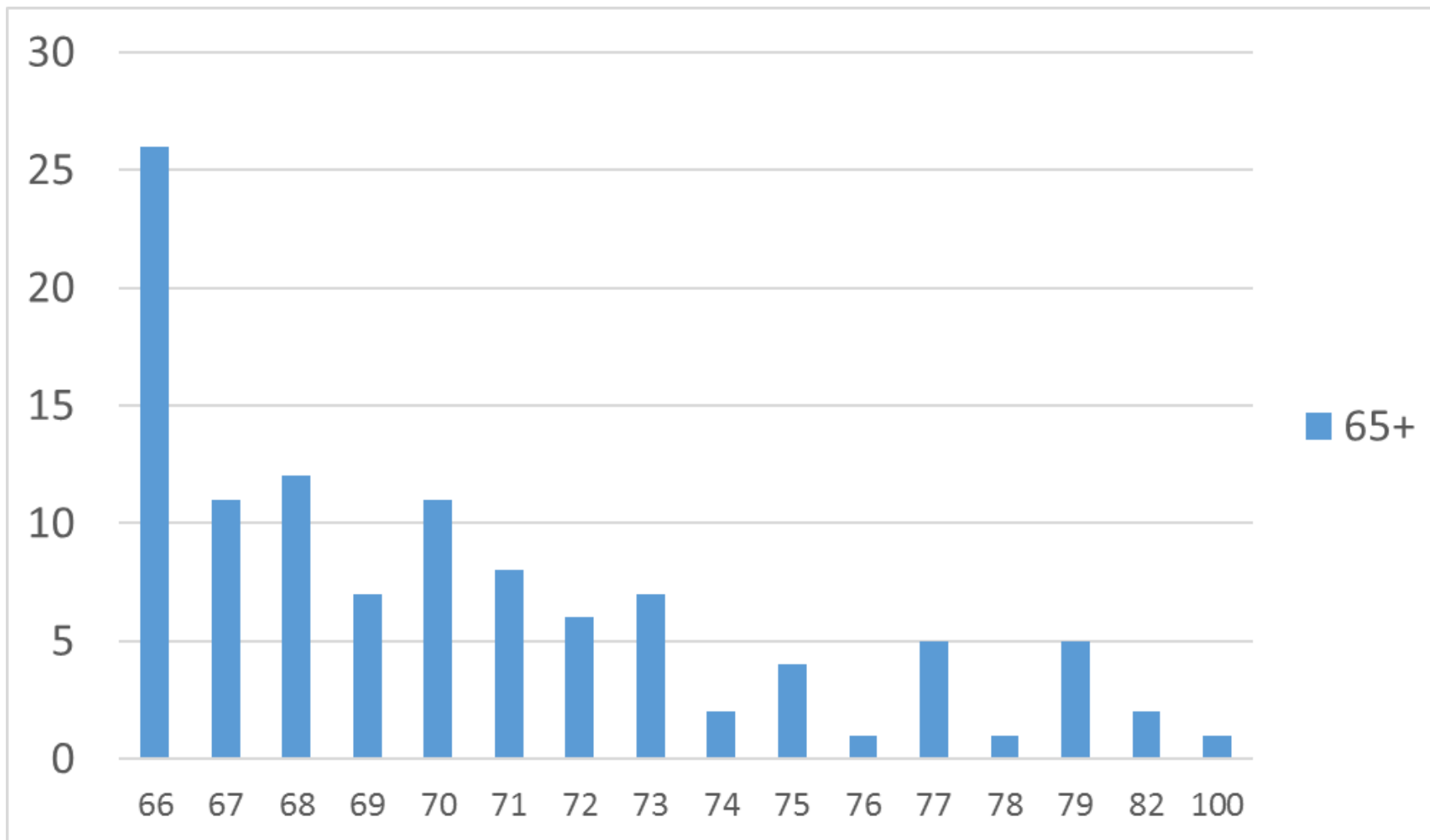
IKÄÄNTYNEIDEN PÄIVYSTYSKÄYNNIT

Päivystyskäyntien lukumäärä Hyvinkään yhteispäivystyksessä ikävuosittain.

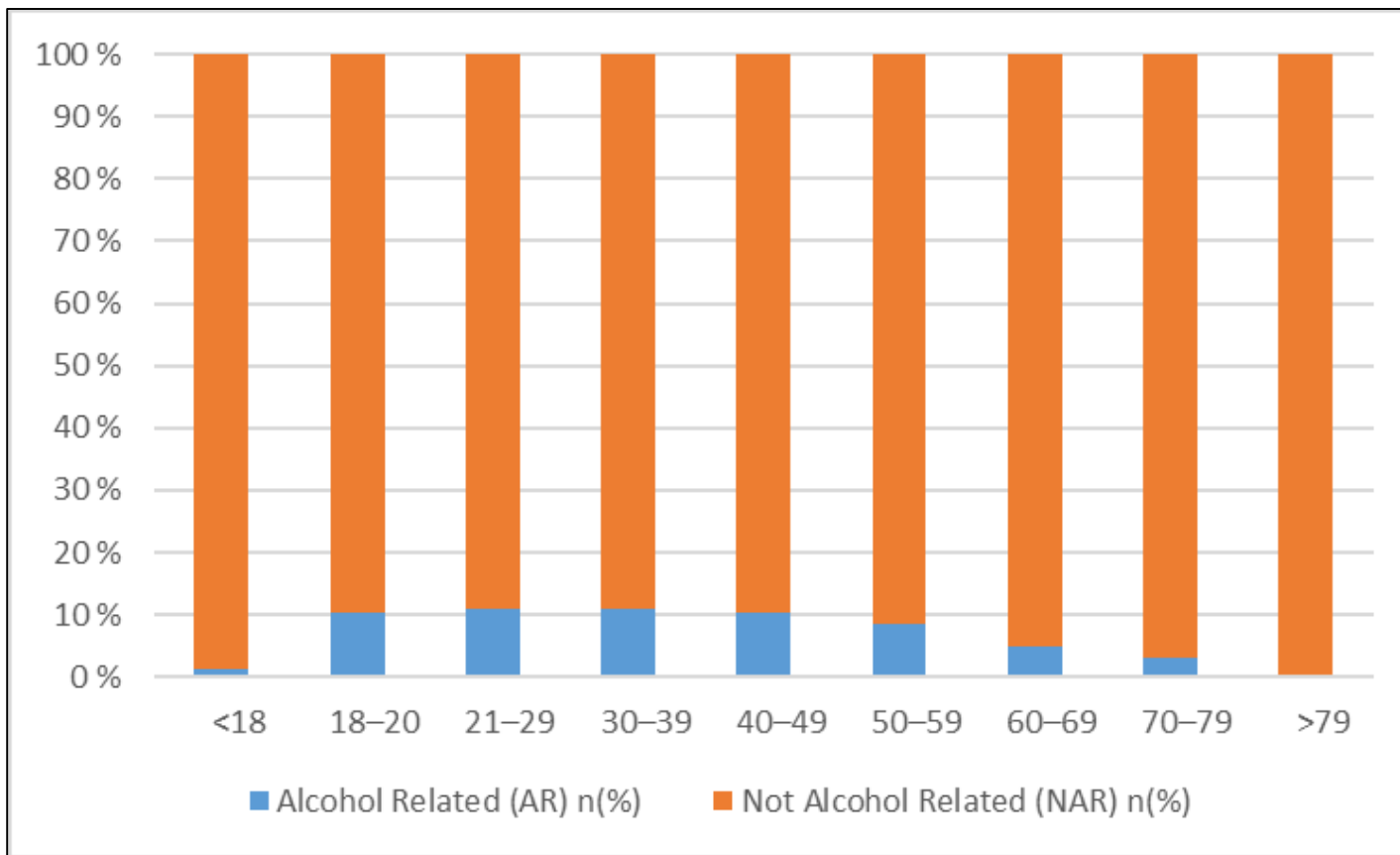
Yli 60-vuotiaiden käyntien määrä on kasvanut vuosina 2007-2017 52 % muiden ikäryhmien yhteenlasketun käyntimäärän kasvun ollessa vain 2 %.

Määrä / Toimipiste	Sarakeotsikot	
Riviotsikot	65+	Kaikki yhteensä
Alkoholin haitallinen käyttö	44	44
Tarkemmin määrittämätön alkoholipäihtymys	15	15
Alkoholin käytön aiheuttama akuutti päihtymystila komplisoitumaton	10	10
Alkoholin käyttö	7	7
Alkoholin aiheuttama maksakirroosi	6	6
Alkoholiriippuvuus tällä hetkellä käyttää ainetta (aktiivinen riippuvuus)	5	5
Alkoholin käytön aiheuttamat vieroitusoireet määrittämättömät	3	3
Alkoholin laukaisema akuutti haimatulehdus	3	3
Alkoholin käytön aiheuttamat vieroitusoireet kouristuksia	3	3
Alkoholiriippuvuus jaksottainen käyttö (tuurijuoppous)	2	2
Alkoholin aiheuttama haimatulehdus, akuutti vaihe	2	2
Alkoholin käytön aiheuttamat vieroitusoireet ja sekavuustila ilman kouristuksia	2	2
Alkoholin käytön aiheuttama akuutti päihtymystila vammautuminen tai muu ruumiillinen vaurio	1	1
Alkoholin käytön aiheuttama akuutti päihtymystila muita akuutteja kliinisiä komplikaatioita	1	1
Alkoholin käytön aiheuttamat vieroitusoireet ja sekavuustila kouristuksia	1	1
Alkoholin käytön aiheuttama amnestinen oireyhtymä	1	1
Veren alkoholin tai veressä olevan lääkaineen mittaus	1	1
Alkoholirasvamaksa	1	1
Alkoholin aiheuttama mahatulehdus	1	1
Kaikki yhteensä	109	109

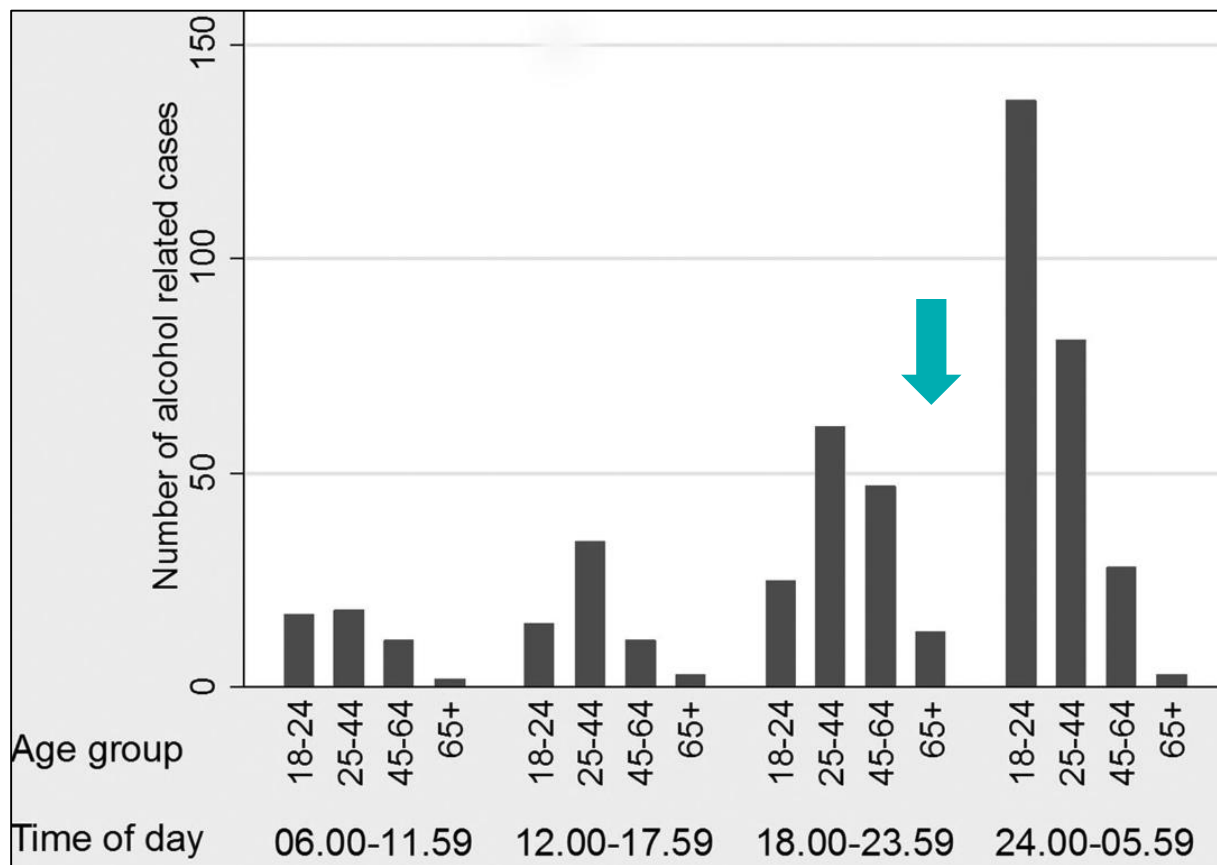
BMJ Open Alcohol-related presentations to emergency departments in Ireland: a descriptive prevalence study

Brian McNicholl,¹ Deirdre Goggin,² Diarmuid O'Donovan^{2,3}

Prevalence of alcohol related attendance at an inner city emergency department and its impact: a dual prospective and retrospective cohort study

Kathryn Parkinson,¹ Dorothy Newbury-Birch,¹ Angela Phillipson,² Paul Hindmarch,² Eileen Kaner,¹ Elaine Stamp,¹ Luke Vale,¹ John Wright,² Jim Connolly²

1 x 4 viikon kaikki potilaat retro- ja prospektiivisesti (yht. 8 viikkoa)

Table 1. Risk Factors for Substance Abuse Among the Elderly^a

Risk Factor

“Young” elder, unmarried, male

Low income status

Previous illicit substance use

Current methadone maintenance

Licit drug or alcohol use

Comorbid mental illness, especially depression and/or anxiety

Substance abuse among close contacts

Involvement in crime, especially drug crime

Social isolation/poor social support

Inmate status

^aBased on Wu and Blazer,³ Rosen et al,¹⁸ and Briggs et al.²⁰

TAULUKKO 2. Myöhään alkavan suurkulutuksen piirteitä (Substance Abuse Among Older Adults 1998, Holbert ja Tueth 2004).

Ikä	Alkaa 55 ikävuoden jälkeen
Sukupuoli	Enemmistö naisia
Sukurasisitus	Suvussa vähemmän alkoholiongelmia kuin varhain alkavan suurkulutuksen ryhmään kuuluvilla
Vieroitusoireet	Osalla ei esiinny merkittävästi toimintakykyä heikentäviä vieroitusoireita
Alkoholihaitat	Yleensä psykososiaaliset ja terveyshaitat vähäisemmät kuin varhain alkavassa suurkulutuksessa, ja siksi suurkulutus on vaikeammin havaittavissa Syynä vähäisempiin haittoihin on suurkulutuksen lyhyempi kesto
Hoitomyöntyvyys	Mahdollisesti parempi kuin varhain alkavassa suurkulutuksessa

MIKÄ ON IKÄÄNTYNEEN LIIKAKÄYTTÖÄ?

- Iän myötä imeytyminen ennallaan mutta jakaantumistilavuus pienenee
- Useimmilla yli 65-vuotiailla käytössä lääkärin määräämiä lääkkeitä, joilla yhteisvaikutuksia
- Audit+65 –testi (www.mielenterveystalo.fi)

MIKÄ ON IKÄÄNTYNEEN LIIKAKÄYTTÖÄ?

Kohtuukäyttöä:

- jos harvoin toistuvaa, kerralla vähän ja humalaan asti juominen poikkeuksellista

Yli 65-vuotiaille alkoholinkäytön riskirajat alhaisemmat kuin työikäisille!

- Alkoholinkäytön riskit eivät todennäköisesti nouse liian suuriksi, jos
 - kerralla ei juoda enempää kuin kaksi annosta alkoholia
 - viikossa ei juoda enempää kuin seitsemän annosta
 - vähintään yksi päivä viikossa pidetään ilman alkoholia

ALKOHOLI PÄIVYSTYSKÄYNNIN SYYNÄ

- suhteellisen helppo havaita, jos ainoa (tiedossa oleva) tulosyy
- usein tulosyynä kuitenkin muu oire tai vamma ja alkoholin käyttö paljastuu (jos paljastuu) mahdollisesti muussa yhteydessä

Alcohol Abuse in Elderly Emergency Department Patients

Wendy L. Adams, MD, MPH,* Kathryn Magruder-Habib, PhD,† Sally Trued, MD, MPH,‡ and Harry L. Broome, BS§

JAGS-DECEMBER 1992-VOL. 40, NO. 12

TABLE 4. PREVALENCE OF ALCOHOL ABUSE AMONG PARTICIPANTS BY PRESENTING MEDICAL PROBLEM

Presenting Medical Problem	Alcohol Abuse %
Abdominal problem (<i>n</i> = 50)	22
Trauma (<i>n</i> = 27)	7
Falls (<i>n</i> = 13)	0
Chest pain (<i>n</i> = 27)	11
CNS problem (<i>n</i> = 24)	17
Dyspnea (<i>n</i> = 22)	14

- 8 viikon seuranta
- 205 65+ -potilasta
- CAGE-kysely + potilasasiakirjojen analysointi

MITEN HAVAITSET IKÄÄNTYNEEN ALKON KÄYTÖN?

- kysy suoraan, mutta neutraalisti kaikilta vähintään kerran vuodessa
 - 50-70 vuotiaista täysin raittiita vain 10%
- puhalluta epäselvät kaatumiset, mustelmat, sekavuus
- verikokeet, statuslöydökset, ym.
- anamneesi: em. + pankreatiitit, maksasairaudet
- masennus, muistiongelmät
- kotiolosuhteet
- ensihoitajat
- sosiaalityö

TAULUKKO 4. Ikääntyneiden vieroituslääkkeen valinnassa huomioitavia seikkoja (Kraemer ym. 1999).

	Pitkävaikutteinen bentsodiatsepiini, esim. diatsepaami	Keskipitkävaikutteinen bentsodiatsepiini, esim. oksatsepaami
Eliminaatioaika	Pidempi ja pitenee iän myötä	Lyhyempi eikä muutu iän myötä
Lääkepitoisuuden vaihtelu	Pitoisuus pienenee tasaisesti ja hitaasti lääkeannosta vähennettäessä ja käytön lopettamisen jälkeen Toisaalta haittavaikutustilanteessa annoksen muutos vaikuttaa hitaammin	Annoksen muutos heijastuu pitoisuuteen nopeammin Vasteen seuranta on vaativampaa, ja sen epäonnistuessa vieroitusoireet voivat uusia ja vieroituskouristusten riski saattaa lisääntyä
Muistitoiminnot vieroitus- hoidon aikana	Paradoksaalisesti mahdollisesti parempia	Mahdollisesti huonompi

KIRJALLISUUTTA

Holstila et al. Eläkkeelle siirtyminen ja alkoholinkäytön muutokset. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):1

Aalto ja Holopainen. Ikääntyneiden alkoholin suurkulutuksen tunnistaminen ja hoito. Duodecim 2008;124:1492-8.

Juhela P. Viina vie vanhusta. Duodecim 2011;127:414-5.

Brody Jacob A.. Aging and Alcohol Abuse. Journal of American Geriatrics Society 1982.Vol 30 No 2.

McNicholl, Goggin ja O´ Donovan. Alcohol-related presentations to emergency departments in Ireland: descriptive prevalence study. BMJ Open 2018;8:e021932.

Rigler S. Alcoholism in the Elderly. Am Fam Physician. 2000 Mar 15;61(6):1710-1716.